

Marko Golja

Mrtvi

Čustveno. Gledam te in se čudim. Čudež si. In verjetno se čудиš tudi ti. Ali pa kar nekaj fantaziram. Ne, zagotovo se čудиš tudi ti. Od kod si prišel, kdo so vsi ti ljudje, od kod so prišli, kaj hočejo od tebe, zakaj se tako čudno nasmihajo, zakaj se sklanjajo nadte, naj ti že dajo mir, le spoznaj svoje sorodnike, njih si ne izbereš, morda potrebuješ tišino in zato pogosto zamižiš, da bi ja izginili, tako je že boljše, zdaj jih tudi ne slišiš več, samo še vsake toliko začutiš, kako te kdo grabi za nogico, kako tlači prst v tvojo dlan, ti pa nimaš moči, da bi vsiljivca odgnal, le za hip globoko vzdihneš, kot da boš zakričal na ves glas, še zlasti ko na sebi začutiš težko roko, ki te čohlja, ja, to je tvoj nono – najprej s kotičkom očesa opaziš njegovo roko in nato še telo, h kateremu spada, nato še glavo, okroglo glavo, rdečo glavo, in na obrazu velika usta in velike oči, oboje nasmevano, veselo, smeh pa se iz ust in oči širi po vratu v trup in nato po rokah v konice prstov, ki bodo zdaj zdaj polomili tvoja rebra, previdno, nežno, ti pa si tako drobcen in krhek, vsi te stiskajo in vlečejo, kot da te bodo zdaj zdaj raztrgali na drobne koščke, ti pa iščeš s pogledom njo, da te vsaj ona zaščiti, da boš varen, da boš sit in da boš lahko zaspal v njenem naročju, kjer ti bo toplo in prijetno, toda naj še tako gledaš, kje je, zdaj tudi iz mojega naročja, je ne vidiš, vidiš samo roke, ki segajo po tebi, moj mali neskončno veliki čudež, vse več je rok, vse več glasov, vse več smeha, ti pa preprosto ne preneseš pogleda na vse njih, na teto Amalijo, na teto Mirjam, pa na strica Avgusta, tam je tudi stric Sergej, tam je ded Mihael, tam je gospa Angela, pa še gospa Klavdija iz sosednje hiše, tam sta Matjaž in Jožek, njena sinova, in še nekaj ljudi, ki jih še ne poznaš, toda vsi se te hočejo dotakniti, ti pa jih skoraj prosiš s pogledom, v grlu se ti že nabira krik, v očeh solze, ne uspem te zaščititi, niti z objemom ne, nekaj momljam in govorim, toda nihče me ne sliši, ti pa, prvič v kolesju družine, ubereš presenetljivo pot in se – nasmehneš, kar vsi opazijo in od navdušenja zaploskajo, tebi pa

se še kar nabirajo solze v očeh, vsak hip bo prva zdrsnila po licu, samo še hip, ko končno opazijo na tvojem obrazku veselje v nasmehu in žalost v očeh, tako da se zaskrbljeni umirijo in sobo preplavi tišina, nato pa se zasliši toliko želeni glas, ki sprašuje Kaj je, je kaj narobe ...

Prestrašeno. Nič ni narobe, samo stara je, odgovori leta pozneje v neki drugi sobi neki drugi glas, okrog njega zbrani ljudje mu z molkom pritrdijo, on pa bi rad vedel, kaj pomeni biti star, pa zakaj gospa Angela tako čudno diši, zakaj so vsi tako tiho, nekaj bo že narobe, si pravi, toliko pa že ve, da je takrat, ko so odrasli tiho in samo vzdihujejo, nekaj narobe, to ve, ko oči sedi za kuhinjsko mizo in nič ne reče, niti se ne smeji niti ga ne povabi, naj pride na iskrega konjička, ampak samo zre predse, takrat ga je za očija strah, še kako strah, mama pa sploh ne opazi njegovega strahu niti očijevega čudnega vedenja, ampak samo pospravlja in pospravlja lonce in krožnike in kozarce, ni konca njenemu pospravljanju in premeščanju posode, kot da bi se igrala z njo, tako kot se jaz igram s kavboji in indijanci, tako ona polaga kozarce v stekleno omaro, najraje bi jo pocukal, naj pogleda očija, ki še kar sedi in nič ne reče, niti nasmehne se ne, samo molči in gleda odsotno, niti brkov ne viha, tiho je kot v vrtcu, kadar spijo, še bolj, kajti v vrtcu Matjaž in Jožek ne spita, ampak se samo delata, da spita, potem pa buf drug drugega z blazino, da ju tršica komaj pomiri, onadva pa začneta obtoževati drug drugega Ne, nisem jaz začel, on je začel, tako da se, še preden tršica strogo reče Zdaj pa dovolj, že dvigajo posamezne glave in gledajo, kaj se dogaja, hitrejši že grabijo blazine, tako da v vrtcu res ni tiho, doma je tiše, prav grdo tiho, te tišine ne mara, prav čuti jo okrog sebe, kot da se kak hudoben duh ali zla čarovnica plazi neslišno po stanovanju, tako da pogleda previdno naokrog, vendar ne vidi ničesar, ničesar, samo ve, da tišina res ni dobra, takšna tišina res ne, takšna tišina je slaba tako kot bolnišnica, in takšna tišina je tudi v sobi, v kateri leži gospa Angela, zbrani okrog nje pa molčijo in pogledujejo v tla, kot da bi hoteli videti, ali so čista ali ne, mamica čisti vsako soboto popoldne, včasih ji pomaga tudi oči, kadar ni tiho kot zdaj, toda tla pri gospe Angeli so čista, voha pasto za parket, ta vonj pozna, včasih je tudi sam pomagal glancat, samo malo, dokler je bilo lušno in ni preveč divjal, dokler mu ni rekla gospa Angela Hvala za pomoč, zaslužiš si nagrado, nato pa ga je zmerom prijazno pogledala, povsem drugače kot zdaj, ko ga gleda od nekod daleč, on pa ne ve, ali naj bo vesel ali žalosten, a ve, da je nekaj narobe, in si predvsem želi, da bi ta narobe stran, zato solze v očeh prežene z nasmehom, hkrati pa vpraša zbrane Vam zapojem ...

Zadržano. Njihovi obrazi prikimavajo, tudi ded Mihael prikimava, verjetno ju spodbujajo, naj vendar zapojeta, toda on vidi v njihovih očeh še nekaj, česar ne razume, toda zagotovo tega ne razume kot spodbudo, ne, zagotovo ne, toda to tisti hip ni najpomembnejše, mu pravijo trde in težke noge, ki jih ne more premakniti niti za korakec, kot da bi pognale korenine v leseni oder, kot da bi iz odra pognale ovijalke, prav takšne, po katerih se spušča Tarzan in glasno vpije aaaaaaaaaaaaaaaaaa, da se vsi kar nekoliko dvignejo s stolov in kolnkište, kot da se bodo vsak hip tudi sami spustili v globino, prav čuti jo pred sabo, še pred robom odra je, prav čuti, kako ga vabi vase, niti premakniti se mu ne bi bilo treba, samo zamiži naj in se ji prepusti, takrat pa ga Matjaž rukne s komolcem češ, daj, ti začni, ti si večji, vendar Matjaž očitno ne ve, da če si večji, je lahko v tebi tudi več strahu, in v tej polovici glave, kolikor je višji od njega, je toliko strahu, da mu srce utripa v sencih, v čelu, da jezika ne more niti premakniti, kaj šele, da bi odprl usta, izpustil kak glas, kaj šele verz ali celo kitico, niti udarca ne more vrniti s komolcem, kajti roke mu visijo omrtvelo ob telesu, verjetno so tudi one zvezane z ovijalkami, čvrsto in neraztrgljivo, da bi jih še najpogumnejši sin džungle težko raztrgal, kaj šele on, ki najraje preživlja dneve z nosom v knjigi ali nad šahovnico, zdaj pa naj bo močan in naj raztrga vse te ovijalke in naj bo pogumen in naj zapoje sam samcat, na Matjaža, ki je blede kot kreda, res ne more računati, da bo zapel pesem, ki je ne razume, niti se ne spomni, kako se začne, niti si ni predstavlja, kakšna je ajda, še nikoli je ni videl, zdaj pa naj poje o njej, pa tudi besedilo mu je ušlo v težka stopala, medtem ko v težki glavi odmeva zadrega, da bi najraje zamižal in se tako izognil vsem tistim pogledom, med katerimi je tudi mamin, vendar ne ve, ali ga gleda lepo ali spodbudno ali ji je vseeno malce nerodno, zato jo s pogledom prosi, s pogledom do roba odra in nekaj vrst čez, naj ga vendar gleda, hkrati pa pomisli, da če bo Matjaž s pogledom lepo prosil svojo mamico, bo nato njenemu pogledu sledil še kak, morda bo vse lažje, morda v neskončnih trenutkih povese pogled in zato ne vidi Alenke, ki je prišla na oder, kdo bi vedel od kod, Lenke, ki poje lepše kot angeli in ki se ustavi pred njima in ju zdrzne z vprašanjem Bomo skupaj ...

Poželjivo. Zbrali smo se, je spregovoril monotoni in umirjeni glas, on pa se je umaknil vase, saj ni poznal smrti, kot jo poznamo vsi, poznal je le smrt, ki je prišla po gospo Angelo, toda tokrat je prišla neka druga smrt, ki ni dišala tako kot tista, ki je uspavala gospo Angelo, ugasnila njen zmerom živahni pogled, zaprla njene oči, pravzaprav ta druga smrt sploh ni dišala, naj je še tako vohal, dihal globoko skozi nos in pogledoval naokrog, če

kdo drug kaj vonja, a niso in niso, samo stali so v glavnem mirno, stric Avgust je zrl nekam v tla, teta Mirjam je imela na obrazu krčevit izraz in bolščeč pogled, kot da bi jo tiščalo lulat, stric Sergej je zelo previdno, na skrivaj pokašljeval, le Markotova mama je vidno drgetala, njen drget pa se je kot val širil proti sošolkam in sošolcem, ki so se prestopali in niso prav vedeli, kam z nogami, kam s pogledom, vendar začuda njihova zadrega, njihov nemir ni bil nalezljiv kot v razredu, on pa se je kljub mrazu nehal prestopati z noge na nogo, nekako je zlezal vase in zamižal, zamižal močno, da so ga zbolele oči, da je videl črno v sebi, predvsem pa je videl Markota, kako počasi, počasi pospravlja šolske stvari, najprej svinčnik in nalivnik v peresnico, nato zvezke in čitanko, izpod predala izvleče še nekaj, ne vidi, kaj, nekaj pač, kar drži nekaj časa v roki, potem pa položi na mizo, on pa še zmerom ne vidi, kaj je Marko položil na mizo, saj mu še vedno zakriva pogled s telesom, šibkim, prav krhkim, njegova radovednost narašča, takrat pa se Marko počasi obrne in s pogledom preleti razred – kot da bi se poslavljajal od njih, se njegov pogled sprehodi po razredu, se za hip ustavi tudi pri njem, odsoten in vendar jasen pogled nekoga, ki mu je vse jasno, čeprav ne pozna in ne razume besed, ki jih starejši govorijo o njem, pogled nekoga, ki ne razume, zakaj mora na tako lepo soboto oditi iz razreda, ko pa bi še ostal in med odmorom gledal sošolce, kako se lovijo, sošolke, kako se smejijo, on pa ga spremlja s pogledom, gleda ga, kako se počasi pomika iz razreda, toda še preden Marko zapre vrata za sabo, za hip pogleda, kaj je pustil na pisalni mizi, kot da bi vedel, kaj bo videl, kot bi ves ta čas vedel, kaj bo Marko tistega lepega sončnega sobotnega dopoldneva pustil na mizi, vedel sredi noči, da to ne more biti nič drugega kot rdeč avto, ferrari, on pa še trenutek, dva gleda sanjsko igračko, ki si jo je zmerom želel, a si nikoli ni upal sanjati, da jo bo res kdaj imel, zdaj pa je tam, skoraj na dosegu roke, ki jo že stegne, nagne se s telesom naprej, še nekoliko se mora dvigniti, še malo, takrat pa obstane, kot da bi na sebi začutil poglede celega razreda, on pa nič, skoraj nič, le nekoliko dvigne pogled in naglo pogleda proti vratom učilnice, toda Markota ni več, avtomobilček pa še je kar tam, samo Markota ni več, nič več, samo avtomobilček je in zvonec, ki zdrami vrišč in trušč, ki ga sliši še leta pozneje, ko je avtomobilček že zdavnaj izginil, kot je tiste mrzle decembrske srede dokončno izginil tudi Marko, brez avtomobilčka in z zaprtimi očmi, on pa se je še dolgo pozneje spraševal, kje je Marko in kje rdeči ferrari.

Odsotno. Tam visoko na nebu je, pravi župnik, on pa premišljuje, kje na nebu, pa na katerem nebu, na jutranjem, dopoldanskem ali nočnem, in

pri tem upa, da je na dopoldanskem, seveda, kajti ponoči bolj spi in manj gleda nebo, ob jutrih tudi nima dosti časa, takrat se pripravlja za šolo, takrat zajtrkuje in postilja, takrat išče telovadno opremo in šolske zvezke, predvsem pa divja iz hiše na pločnik, da bi ja dohitel sošolce, vpije za njimi, oni pa so kot zakleto vedno pred njim – naj še tako teče, se razdalja med njimi ne zmanjša, naj jih še tako kliče, ga ne slišijo, tako da jih vedno dohiti šele v razredu, ko se zvonec že umiri, ko sošolke in sošolci zbrano sedijo v klopeh, on pa hlasta za zrakom in se izmika pogledu učiteljice, še najraje tako, da gleda skozi veliko okno, da vidi reko pod šolo in travnik, popoldne pa v daljavi hribe in gore, na nebu letalo in oblake, ki romajo, on pa se zasanja, tanka nit pozornosti se nezadržno cefra, pravzaprav ga romarji niti malo ne zanimajo, ne, njega zanima samo občutek prostranstva, ki se odpira njegovemu pogledu, tudi to z vodo in vinom ga ne zanima pretirano, pravzaprav vina ni še nikoli poskusil, čeprav mora biti dobro, samo če se spomni nonota in njegovega obveznega kozarčka merlota pri kosilu, potem je vino že nekaj dobrega, toda bolj kot vino ga zanima nebo, neskončno prazno in neskončno polno oblakov in neskončnih zvezd, ki so skoraj na doseg roke in neskončno daleč, zato se njihovi oddaljeni bližini nasmehne v sebi, v duši, pomisli, takrat pa se njegovo telo zdrzne v nenadni bolečini, ki jo začuti pri levih rebrih, nato pa se prva bolečina dopolni še z eno, ki seže od levega ušesa po telesu, tako da odpre oči in vidi vse, pozneje je večkrat pomislil, da je videl tudi oddaljene zvezde, predvsem pa jezni župnikov obraz, pa tudi vprašanja ne sliši, toda morda vprašanje ni bilo pomembno, morda je bilo retorično, skratka takšno, da tisti, ki je vprašal, ni pričakoval, da bo vprašani nanj tudi odgovoril, da je bilo vprašanje tako samoumevno, da bi nanj lahko odgovorilo tudi nebo s svojo neskončnostjo, s svojo tišino, toda njegova tišina, njegov molk ni bil dober odgovor na vprašanje, ki ga ni slišal, ne.

Vznemirjeno. Tisoč in tisoč, je rekel, kar je bilo takrat v njegovi glavi več kot neskončno, toda tega pojma takrat še ni poznal, nekoliko ga je slutil, ko je gledal nebo in oblake, včasih zvezdnato nebo, toda takrat je verjetno še vedno mislil, da je nekje začetek in nekje drugje konec, tako kot ima pravljica svoj začetek, čeprav v nekem nejasnem Nekoč je živel, in svoj konec, čeprav spet v nejasnem Živela sta srečno do konca svojih dni, toda konec je bil pri nonotovih pravljicah vedno tako daleč, do njega sta le redko prišla, pa če je bil začetek še tako obetaven in je obljubljal marsikaj napetega in strašljivega (na primer Nekoč so živeli trije zmaji, prvi je imel največje čekane na svetu, drugi je najdlje bruhal ogenj, tretji pa je imel še večje čekane kot prvi in je ogenj bruhal še dlje kot drugi),

se je pravljica v nekem trenutku ustavila oziroma je umolknil nono, ki je v tistem trenutku nekoliko zamižal, kot da išče besede, vendar jih ne najde takoj, zato še kar premišljuje in tako zamišljen vse globlje diha, samo še malo, pa bo sunkovito in glasno vdihnil, vendar je on že pripravljen, pocuka ga z nekoliko nestrpnim Nono, ta pa je že pripravljen na njegovo otroško neučakanost na robu razočaranja, zato se sladko nasmehne s še zmerom priprtimi očmi, nato pa doda most in reko, pravzaprav brv in reko, ki je mrzla in divja, bistra hči planin, ji pravi nono, ki po dolgih premorih pove, da ovčke bežijo na drugi breg, da gre lahko čez brv samo ena, ovc pa je dosti (tu nono pove številko, ki je on ne pozna, a vseeno prikima, kot da mu je še kako dobro znana), in zdaj gredo čez brv, ena po ena, nikoli dve, zelo počasi in previdno, saj se brv kar maje sem in tja, pod njimi pa je reka in v njej je viden vsak kamen, vsaka skala, zato so ovce še bolj prestrašene, zato hodijo še počasneje, počasi pojasni nono, nato pa ga prosi, naj po tihem šteje, ne glasno, da ne prestraši ovčk, in ko bodo vse čez brv, vseh (spet neznana številka) ovc, bodo skupaj nadaljevali pravljico na drugem bregu, zdaj pa naj šteje res počasi in previdno, on pa tako šteje samo prvič, morda še drugič, potem pa bolj in bolj zvedavo opazuje nonota, njegove rahlo odprte oči, ki ničesar ne gledajo in ničesar ne vidijo, kot da bi bile oči mrtvega človeka, pomisli, nato pa še pomisli, da bo tudi nono nekoč odšel tako kot gospa Angela, tako kot stric Sergej, da bo ležal tiho in bo neslišno odšel, da bo ležal tako, kot leži zdaj, in da bo tiho, kot je zdaj, da bodo njegove priprte oči gledale in ne bodo ničesar videle, ampak on tega noče, zato strese nonota in reče Tisoč in tisoč, nato zavpije še enkrat in ponavlja in ponavlja odgovor na vprašanje, ki ga nono še ni izrekel ...

Nekoliko dramatično. Seveda je prej ko slej zmerom ponovil isto vprašanje, ti pa si kar nekajkrat rekel tisoč in tisoč, pozneje bi lahko rekel tudi višje številke, toda tega nisi nikoli storil, kot da bi se igral igro, čeprav mu ni bilo jasno, ali jo igra z nonotom ali s sabo, toda ko je tako ponovil tisoč in tisoč, je bilo morda videti, kot da ponavlja besede samo zato, da bi uspaval nonota, ki je ob njegovem odgovoru zadovoljno prikimal, se v polsnu rahlo nasmehnil, nato pa spet priprl oči, kot da je na preži, kot da je volk, ki zasleduje ovce in bo zdaj zdaj planil mednje, morda pa je videl v tistih trenutkih, ko ga je zamaknjeno opazoval, kaj drugega, morda sebe, kako prešteva ovčke in čaka, da se zbudi njegov nono, morda je tudi on prešteval ovce, ja, pomisli, nato pa se zamisli, najraje bi ga stresel in vprašal, koliko ovčk je naštel, toda nono, kot da bi ga slišal, zamrmra v snu, njegove oči nemirno poblisnejo izpod vek, kot da bi natančno

vedel, kaj gre malemu po glavi, in takrat se mali res umakne, leta pozneje pa pokaže noni, kako se je takrat umaknil, takole, z glavo nazaj, kot da bo udaril nazaj, toda za njim ni bilo ničesar, samo mrak, ki se je počasi spuščal, potem pa se spet umiri in o tem svojem pogledu pripoveduje, kako gleda nonota, kako ga vsak hip manj vidi, kako je vse temneje, on pa bulji v mrak, a vendar vse manj vidi, kako nono vsake toliko zahlasta za zrakom, kako se on ob takih trenutkih vedno malce ustraši, nato pa spet gleda, kot da se ni nič zgodilo, čeprav nekako čuti, da ni lepo, da tako od blizu gleda spečega, ki nekoliko spominja na gospo Angelo, le da je ona dihala povsem mirno, celo neslišno, nono pa se vsake toliko zdrzne, kot da bi s svojimi nenadnimi premiki ponovil vprašanje, on pa v mislih odgovarja, tako da vse spominja na igrico, vendar njej ta primerjava ni všeč, čeprav tega ne pokaže, ampak samo vpraša, ali se spomni, kako se je nono zdramil, kaj je rekel, kako je pogledal, on pa njenih vprašanj ne razume najbolje, zakaj ga to sprašuje, saj sta vendar spala in se prebujala drug ob drugem dneve in desetletja, zdrava in bolna, srečna in zagrenjena, kdo bo vedel, če ne ona, toda njeno vprašanje še kar visi v zraku, zato reče, da je imel v nosu dlake, ja, njih se spominja, drugega ne, sploh pa ne tega, kako se je zbujal, ali je bilo že mračno ali že tema, vse to je pozabil, ponovi v mrak, ki se razrašča v kuhinji, ona pa še kar čaka, ali bo še kaj povedal, pa gleda ga, kot da ga ne pozna, tudi takrat, ko že zapusti hišo in prečka ulico, tudi takrat ga še gleda, čeprav ga v temi ne more videti in tudi on nje ne, vendar se vseeno obrne in ji pomaha v pozdrav, pač nekam proti njenemu oknu, nato nadaljuje pot proti prometni cesti, po kateri bezljajo avtomobili kot ovce, le da jih nihče več ne šteje, pomisliš, nato pa še, da te še kar gleda in gleda in ta njen pogled še danes čutiš na hrbtu, pa naj imaš na sebi majico s kratkimi rokavi ali debel zimski plašč.

Pozneje nekoliko sentimentalno. Še neki pogled čutiš na hrbtu leta pozneje, matr, imaš velik hrbet, pomisliš ob tej metafori, en hrbet, pa nosi toliko pogledov, toliko spominov, da je včasih prav neverjetno, kako lahko sploh gre naprej, še zlasti ko je spominov vse več, še sreča, da si vsega ne zapomni, da je marsikaj pozabil, ne le poglede, ampak tudi dotike, objeme, poljube, groza, pomisli, kako je mogoče, da se v nekem hipu čas ustavi, kot da ne obstaja več, kot da je izginil, toda poljubu sledijo drugi poljubi, novi objemi, nenadni dotiki, znamenja naklonjenosti, predanosti, kakšna sreča, da jih je toliko, vsak dan znova, kakšna groza, da jih večino pozabi, toda nekateri trenutki ga spremljajo še leta pozneje, kot da bi se čas med izbranim trenutkom in zdaj raztopil, porazgubil, razpadel, kot da bi se življenje skrčilo le na nekaj trenutkov, pogledov, kar seveda ni mogoče, ti

pravi razum, ki mimogrede zmnoži leta, mesece, tedne, dneve in ure, pri minutah in sekundah si pomaga s kalkulatorjem, ob številki pa te zmrazi, a telo je še bolj neusmiljeno kot srebrnkast kalkulator z rumenimi tipkami, telo kot da bi merilo čas na več mestih hkrati, v levem kolenu, pa v križu in včasih tudi nekje zadaj v glavi, tudi v zobeh, predvsem v šestici spodaj levo, v vsak dan slabšem vidu in še bi lahko naštevalo, ti šepeta telo, ti pa še vedno kljubuješ in obnavljaš v sebi trenutke, hipe, kratke prizore, kot da bi se lahko vsi tvoji kilograme dvignili na krilih spomina, kot da bi lahko poniknili v spominsko prejo, kot da bi se razkropili na vse strani neba, ti oziroma tvoji ostanki pa so spomini, pravzaprav drobci, h katerim se zmerom znova vračaš, vedno večkrat, kot da bi imel ves čas na svetu, čeprav veš, da ga je vsak dan manj, da so meseci in tedni vse krajši, ti pa jih vseeno vidiš ob najbolj nenavadnih trenutkih dneva, včasih zjutraj, ko še ves omotičen iščeš copate, drugič pod večer, ko se sprašuješ, zakaj so vrane tako glasne, pa ko gledaš informativno oddajo na televiziji in imaš občutek, da ti ljudje ne bodo nikoli drugačni, da ste ti in vsi ostali to videli že stokrat, da le ponavljajo ene in iste besede, ti pa se zazreš v polmrak, v zaslon, kot da ni svetlobe, kot da ne vidiš ničesar več, samo trenutek tu in trenutek tam, oči pripreš kot nono, morda pa že ležiš kot gospa Angela, se nasmehneš kot stric Sergej, toda pomagati si ne moreš: na ramenih čutiš poglede, ki so se te dotaknili, predvsem pa veš kdaj, ob katerih slovesih, kakšen dan je bil, kakšni oblaki, kakšen veter je pihal, pa tudi kako ti je uspelo zadržati solze v sebi, vso dolgo pot, dokler se niso posušile nekje v tebi ...

Bolj in bolj zamišljeno. Sentimentalnost te moti, še kako, in na vse kriplje se je braniš, toda noben humor ne pomaga, noben cinizem, nobena stroga beseda, ne, sentimentalnost se razrašča v tebi in okrog tebe, še malo, pa boš začel urejati vse tiste škatle s starimi fotografijami, ki se že leta in leta kopičijo pod posteljo (fotografije z zabav, izletov, rojstnih dni so romale v škatlo, ta pa pod posteljo), kar precej sproti prenašaš digitalne posnetke na računalnik, potem jih s komaj omembe vredno zamudo natisneš, nato jih spraviš v že znane škatle, od tam pa ... k prejšnjim škatlam, ki se nezadržno kopičijo, tako kot spomini, še sreča, da tudi dogodke pozabljaš, in ljudi in situacije, kot da se niso nikoli zgodili, kot da je tvoje življenje predvsem niz dogodkov, prizorov, kot da živiš kot žaba, toda katero cesto boš prečkal in kaj te bo povozilo in kaj je povozilo gospo Angelo, da je gledala včasih tako zamišljeno, celo žalostno, zakaj je nonotu uspelo, da se je smehljaj še v snu, zakaj je Marko odšel tako neslišno, kot da že takrat ne bi obstajal, zakaj nisi rekel noni česa lepega, zakaj je molčala

tudi ona, zakaj, zakaj, sama vprašanja, pa nobenega odgovora, kaj šele dobrega, takšnega, ki bi te pomiril, morda celo uspaval, da bi počil in se pozneje zbudil brez vprašanj, kot nepopisan list papirja, vendar ti prispodoba ni všeč, ne želiš leči kot nekdo in se zbuditi kot nekdo drug, ne, to pa res ne, te grabi strah, ko pomisliš na gospo Angelo, kaj če si je tudi ona želela česa podobnega, potem pa se je zbudila nekje drugje in je bila kot nepopisan list papirja, ne samo njen spomin, sicer strogo izbirčen, morda o vsakem bližnjem zgolj nekaj prizorov, o možu nekaj manj, o hčerki nekaj več, seveda, materinstvo je nekaj zelo intenzivnega, toda ti nisi mama in nikoli ne boš mama, tudi zato so tvoji spomini bolj bledi, doživljanje medlo, tebi najljubša metafora pa je še vedno mala smrt za orgazem, ki je eden redkih trenutkov, ko stopiš iz svojega telesa, ko si hkrati to in še eno z njo in zato tudi na neki čudni način ona, čutiš njen ritem, pričakovanje, rastočo napetost, drget in umiritev, vse dokler nisi spet samo ti s svojimi urejenimi fotografijami, bledečimi spomini, bledolični hudodelec, ki se spominjaš predvsem slovesov, čeprav v tistih trenutkih nikoli ne veš, da nekoga vidiš zadnjič, zato samo odideš brez prave besede, verjetno si misliš, da boš že naslednjič povedal, kaj te muči, toda tega naslednjič nikoli ni, je samo poslednjič, ki se zmerom zgodi z veliko mere hinavskosti, celo zvičajnosti, kot da bi te življenje poskušalo ogoljufati za mirno slovo, mir v duši, mir na zemlji, še zdaj čutiš bolečino v rebrih, zaslepi te s svetlobo pogleda, ki traja, ti pa misliš, da bo trajalo tudi vse drugo, pozdravi, besede, tišina med njimi, še nekaj več pozdravov in obljub, toda traja samo spomin, njegovi koščki, vse okrog pa blede, se razkraja, naj se še tako poskusiš spomniti, kakšna je bila svetloba, ko si šel čez cesto, si se izgubil v mraku ali za ovinkom, si se morda vseeno še ozrl, nikakor ne z mislijo, da je poslednjič, da te nona nikoli več ne bo ničesar vprašala, samo gospa Angela je znala tako vprašati, kdo ve, kolikokrat te je vprašala, toda leta pozneje se spomniš samo tistega njenega nasmeha, nasmeška, ki je pospremil njeno vprašanje vseh vprašanj, ti pa si ji vedno takoj prikimal, obsedel kot eno samo veliko uho, ki čaka njene besede, ki so se leta pozneje zlile v en sam samcat spomin, namišljeno situacijo, ki se verjetno ni nikoli zares zgodila, ampak si ji ti z leti morda dodajal nove in nove podrobnosti, tako da je podoba dobivala ostrino in globino, njen rob se je raztapljal čez rob sobe, širil se je skozi vrata, morda je pronical skozi zidove in naenkrat si bil v sobi, v kateri nisi bil že leta, gospe Angele že zdavnaj ni bilo več, tudi gospe Klavdije že dolgo ni bilo več, tudi tiste hiše ni bilo več in cesto so speljali niže, bliže hotelu, ti pa si se oziral okoli sebe, že si slišal posamezne besede, ko je podoba, njeno gladino, kot kamenček, ki ga brezskrbno zaluča kak šmrkavec, zmotil nov

spomin, spominček, lesk, ki se je pojavil v njenih očeh, ko si z nasmehom pritrtil njenemu vprašanju, njeni drobni igri ob tvojem obisku leta pozneje, ko že zdavnaj nisi več poslušal pravljic, pa tudi otrokom jih še nisi bral, pritrtil zaradi lepšega, tako kot si nešteto krat pritrtil teti Amaliji in njenemu malinovcu, samo da si imel mir, samo da je bilo mimo, toda pri gospe Angeli je bilo takrat drugače, bilo je zadnjič, ti pa si prikimal medlo, ker si nekako vedel, da je prav, da prikimaš, toda ko si ji prikimal, si ji pravzaprav odkimal, njen lesk se je tiho spremenil v zamišljenost, ti je seveda nisi opazil, pa tudi slišal nisi besed, ki ti jih je brala počasi, počasi, kot da se z njimi poslavlja, ti pa si mislil kdove kaj pomembnega, da si pozen, da se ti mudi, da je zmanjkalo olivnega olja, skratka, same pomembne reči so te mučile tistega dne, ki se je neslišno splazil v mrak, toda kot zakleto se ne moreš spomniti, kaj ti je brala gospa Angela, te je po branju kaj vprašala, je kaj dodala, nič, ničesar se ne spomniš, samo tiste naglice, s katero si se spustil po privozu do avta, pozneje pa je vse nejasno, kar koli bi dodal, bi si izmislil kot kak pisatelj, ki kar nekaj piše, ti pa nimaš besed, nimaš podob, samo hip, sličico iz albuma, v katerem je večina prostorčkov praznih, le tu in tam kaka fotografija, med njimi tudi fotografija očeta, ki stoji v bolniški halji v avli Kliničnega centra.

Predvsem vzvišeno. Kdaj si začel teči tistega dne, se ne spomniš, toda spomniš se, da si tekel, ko si izvedel, da je umrl, da si tekel počasi, kot da boš ti umrl vsak hip, skratka, tekel si kot tipičen belopolti moški srednjih let v krizi srednjih let, nekoliko predebel, nekoliko zadihan, vendar v novih tekaških copatih za sto štiriindvajset evrov, merilec utripa pa je kazal še nekoliko višjo številko, mimo tebe so šibali avtomobili, kolesarji, rolnarji in tekači, ti pa si prestavljal noge, kot da niso tvoje, predvsem pa si poskušal umiriti telo, ki je hlastalo za zrakom v vse krajših vdihih, ti pa si mu kljuboval po najboljših močeh, kot da se pripravljaš na smrt, toda na smrt se ne moreš pripraviti, čeprav poznaš smrt od daleč, tako kot mnogi ljudje, toda ko je ..., se spomniš Rilkeja, tako da ti hip zadovoljstva, celo samovšečnosti preleti telo, potem pa ti to isto telo sporoči, da ima res dovolj tebe in tvojega teka, toda ti še kar prestavljaš noge, ki te zdaj nosijo s stranske ceste na poljsko pot, pa čez brv in nato proti obronku gozda, ki te nekoliko hladi, toda premalo, da bi pregnal utrujenost, obrisal kaplje znoja s čela ali ti vsaj nekoliko olajšal korake, ki so vse krajši, bolj kot se pot dviga, tako da že skoraj stopicljaš na mestu, toda še vedno trmoglaviš, kot da hočeš celemu svetu dokazati, da si živ, da zmoreš, da te ne bo nič ustavilo, toda nikogar ni, ki bi te gledal, ki bi ti ploskal, te spodbujal, samo ti in vse daljša in vse strmejša pot, tvoje srce pa se je zagozdilo nekje v gr-

lu, nekdo te davi, nekdo drug te vleče nazaj in se obeša na tvoj hrbet, tretji ti bo podstavil nogo, da boš zgrmel prvič na tla, nato še drugič in nihče ne bo obrisal tvojega čela, teh kapelj, ki ti polzijo v oči, da zamežikaš tudi zaradi njih, potem pa kaplje znoja drsijo še naprej, po licih, da bi se najraje obrisal, saj bi lahko kdo pomislil, da jočeš, toda ti si odločen, da boš vztrajal do konca, samo še do ovinka, tam bo prva kapelica, toda hip pozneje tvojega pogleda ne pritegne kapelica, ampak vzpetina, ki se pred tvojimi očmi dviga vse strmeje, tako da moraš dvigati noge vse više in više, noge, ki so vse težje in težje, roke pa vse daljše in daljše, da se z njimi že skoraj dotikaš tal, tudi pogled je spušččen, kot da bi gledal kamenčke na poti, vsak med njimi je ovira, vsakega čutiš pod podplatom, vsak korak ti je nasprotnik, telo te izdaja, teža vsakega centimetra je kot skala, ki jo tovoriš navkreber, sam in zapušččen, se smiliš samemu sebi, nikogar ni, ki bi te bodril, nikogar, ki bi ti ponudil vlažno krpo, ki bi ti ponudil roko, ko klecne tvoj korak, ti pa se spustiš s telesom nevarno nizko, skoraj padeš, toda nekdo, nekaj te zadnji hip ujame, da nadaljuješ tisto, kar naj bi bil tek, pa je morda videti kot premikanje nog, morda kot križev pot, ti pa si tisti neskončno dolgi trenutek najbolj zapušččen človek na svetu, vendar še vedno s kančkom energije, še vedno z dovolj energije, da očitajoče pomisliš Zakaj si me zapustil, toda oče te ne sliši, nikoli te ni kaj prida slišal, vedno si bil nekako sam s svojimi preizkušnjami, in tako je tudi danes, ko se vzpenjaš, ko tečeš, he, he, Zakaj, ponoviš, kot da ti bo dala jeza moč, ne pa ljubezen, nejevolja, morda celo gnev, toda dajo ti jo oslabelost, obup, utrujenost, tudi občutek osamljenosti, da dvigneš glavo, da bi še enkrat zakričal v mislih svoj očitek, da bi izrekel morda poslednjič svojo zamero, potem pa ji pustil, naj gre svojo pot, tako kot je šlo, kar je bil nekoč oče, zdaj pa je nič, energija, razpadajoče truplo, prah, nič, nič, ti pa še zmerom poskušaš dokazati, da si, da zmoreš, prav z vsakim korakom, ko se bližaš drugi kapelici, ko se pred tabo razgrne široko polje, na pobočju pa vrste in vrste trte, pa nikjer nobenega kozarca vina, nobene krepke ženske, ki bi ti ponudila čašo, se smiliš in smejiš samemu sebi, in seveda veš, da so kaplje znoja in solze že zdavnaj eno, ti pa še kar tečeš in brišeš obraz v rokav in šmrkelj tudi, vlečeš ga nazaj, da s šmrkanjem odgovarjaš pticam, ki se niti malo ne ozirajo na tvoj tek, ki kar naprej gonijo svoj čiv, čiv, ti pa se bližaš vrhu, ki pritegne tvoj pogled, in potem so tu oblaki, ki pritegnejo tvoj pogled, da kar pozabiš na vse zoprne kamenčke in zahrbtnne korenine, pa na kamne, da še kar gledaš in gledaš v bele gmote, kot da te ne more nič več ustaviti, da je meja samo nebo in še to ne, da meje ni, so samo oblaki, samo nebo, in takrat veš, da je tam nekje gori in da te gleda in da boš zmogel še teh nekaj metrov mimo tretje kapelice, sam in vendar ne več sam, do vrha, do neba.

Ponavljajoče. Zakaj je lahko tekel po vlažnem asfaltu skozi naselje nizkih betonskih blokov, zakaj je lahko tekel ob potoku po razmočeni poljski poti, zakaj je lahko tekel ob robu gozda, med samimi koreninami in nato v hrib, vse do vrha, do konca poti, zakaj je zmerom znova klecnil pod bremenom utrujenosti in se zmerom znova pobral, zakaj je solze doživiljal kot kaplje znoja, zakaj se je smejal, ko so mu drsele po licih, zakaj jih je tako previdno okušal z razpokanim jezikom, zakaj se mu ni od žeje posušeni jezik spremenil v kepo prahu, zakaj ni čutil bolečin, zakaj je zmozel vso pot sam, z obupom v srcu, zakaj ni čutil žuljev, zakaj ga celo večnost ni tiščalo na stranišče, zakaj ga niso stiskale spodnjice, zakaj je pustil doma mobilni telefon, zakaj ga niso motili lasje, ki so mu zmerom znova padali na oči in mu zakrivali pogled, zakaj se ni spotaknil na vezalki, ki se mu je tik pod vrhom razvezala, zakaj je imel privide in je videl očeta na nebu, kako sedi na oblaku in ga gleda navzdol z neverjetno skrbjo, ali mu bo vendar uspelo, njemu, zapuščenemu sinu, neskončno preobčutljivemu in neskončno samoljubnemu, kot so vsi edinci, zakaj je verjel, da ni imel prividov, in zakaj je bil v tej neomajni veri globoko prepričan, da je res videl očeta na nebu, zakaj je res videl očeta na nebu, zakaj, zakaj, zakaj, zakaj, zakaj ..., sama lahka vprašanja, na katera bi z lahkoto odgovoril, vendar se je z njimi lahko slepil le hip hipa, stiskalo in davilo pa ga je edino pomembno vprašanje, edino, na katero ni vedel odgovora, vprašanje, ki ga je zalezovalo od prvega trenutka, ki je bilo vedno z njim, ki je še dneve in leta pozneje prežemalo in prežema njegovo telo, on pa kljub izobrazbi, znanju, opravljenemu tečaju iz psihosinteze, prestani analizi in rednemu obiskovanju terapevta nanj ne zna odgovoriti: zakaj ni naredil tistih nekaj korakov v avli Kliničnega centra, zakaj ni stopil do očeta in ga objel ...

Skoraj smešno. Stojim kot zakoreninjen in se ne morem premakniti, še korak je pretežek, izdajalsko telo, zato pa ga spremljaš s pogledom, kako odhaja skozi avlo proti izhodu, med vsemi tistimi ljudmi, ki se poslavljajo, on pa odhaja, no, saj je rekel adijo, toda njegov adijo je bil bežen, zgolj za trenutek je obvisel v zraku, potem se je porazgubil, tako kot so se porazgubili vsi in se bomo porazgubili vsi, med prvimi ti, to čutiš, kako ti je korak oslabil, kako terja zmerom znova napor celega telesa, da prestaviš levo in nato desno nogo, potem znova levo in desno, da se boš tudi ti izgubil v množici, ki kar odhaja in odhaja, kdo ve, kam, morda na oblake, morda v vesolje, morda med prašne delce, prah si in prah ostaneš, vmes pa kak trenutek pričakovanja, potem pa te izda desna roka, da s težavo vtipkaš PIN, spomin, da zmerom znova iščeš očala, srce, ki slabi in slabi, vendar premalo, da te ne bi izdalo še enkrat – nekje v poslednjem kotičku upaš,

da se bo še enkrat obrnil, da te bo pogledal v pozdrav, ti pomahal in se vrnil k tebi, te objel, toda razum ti pravi svoje, daleč je že, vse več ljudi je med tabo in njim, mamice z vreščavimi otroki, starci, kot si sam, mlade punce, vse več ljudi, kdo so vsi ti ljudje, tebe pa je vse manj in manj, toda izdajalsko srce še kar upa, komaj še bije, toda še vedno upa, tok, tok, pravi, kot da nekdo trka nanj, komaj slišno, toda očitno dovolj, da tudi on sliši njegov utrip, korake stran, da se obrne, saj to ne more biti res, pomisliš, da se obrne s celim telesom, ti pa vznemirjen pomisliš zdaj, zdaj bo dvignil roko, zato jo dvigneš tudi sam, da mu pomahaš v pozdrav, da vsaj zdaj, ko je že pozno, morda prepozno, popraviš, kar se popraviti da, zato dvigneš roko, da pomahaš, toda tvoja roka je težka, da jo lahko dvigneš samo malo, komaj opazno, kdo ve, ali je videl tvoj poskus, tvoj pozdrav, kako si mu pomahal, skoraj pomahal, kdo ve, vendar vidiš, kako se njegova roka z lahkoto dvigne in ti pomaha, ti pa gledaš, ali se premika tudi njegovo telo ali ostaja na mestu, kajti če ostaja na mestu, je tako, kot da bi se oddaljevalo, kot da se oddaljuje, kot da se je oddaljilo, zato dvigneš roko, kolikor se da, toda ta kretnja ostane v množici rok, ki se pozdravljajo, dotikajo, objemajo, neopazena, kdo neki bi opazil gib posušene desnice, polne starostnih peg in lis, ki jo suhljat moški premakne za nekaj centimetrov, tebi pa se zdi, da si s tem gibom povedal vse, da ga imaš rad, da ti je žal, če si bil slab oče, naj bo on boljši, mu sporočlaš s pogledom in morda prosiš za objem, toda on se je že poslovil, že je rekel adijo, obrnil se je pač kar tako, bežno, kot da bi nekoliko z glasom podaljšal pozdrav, adiiiijo, tako nekako, ni se mislil vračati v tisto gnečo, čeprav je to za hipec morda pomislil, ko je gledal starca, ki je stal sredi množice, toda množice ni videl, videl je samo njega, slabotnega in krhkega, z objemom bi ga lahko zdrobil, je pomislil, ne, tega res ni želel, v prah bi ga zdrobil, tako je krhek, je pomislil, vendar se ob tej misli ni nasmehnil, ni se raznežil, ampak se je nagnil naprej, kot da bo res napravil tistih nekaj korakov do očeta in ga objel z objemom, z močjo, silovitostjo, ki bo izražala vsa njegova čustva minulih let in desetletij, predvsem pa njegovo ljubezen, toda nagib telesa, ki se je nagnilo proti koraku, se je spremenil v zasuk, ja, obrnil se je, kot da bo odšel, in trenutek pozneje se je res že prebijal skozi množico, tako da si ga vse teže spremljal z očmi, kar odhajal je proti vratom, proti vprašanju, ki ga bo potem še kar spremljalo in ga spremlja še danes, ki ga zmerom znova preseneti, on pa obstane otrpel, ne pozna odgovora, samo ugiba, vendar ne ugane, samo otrpel stoji, tako kot je stal on, kot še zmerom stoji on v njegovem spominu, v podobi, ki jo nosi s sabo še leta pozneje, podobi, ki je jasnejša kot podoba nonota in none, ti podobi bledita, blede tudi podoba strica Avgusta in gospe Angele, le tu in

tam še sliši njen smeh, pa nonota, ki ga z resnim glasom vpraša Koliko ovc si naštel, on pa se za hip zamisli, preden ponovi največjo številko svoje mladosti, toda ta je vsak dan znova premajhna, vse več jih je, pomisli, ko se spomni na Markota, ko se zave množice, ki vrvi okoli njega, ki se poslavlja in smehlja, ti pa stojiš še leta pozneje kot zakoreninjen sredi vseh tistih ljudi, živih in mrtvih, pozabljenih, skoraj pozabljenih, in iz dneva v dan upaš, ja, upam, da se bo moj čudež še enkrat ozrl, da se bo vrnil vsaj za kratek objem ...